

Віктор Антонович Чабаненко

(12.09.1937–09.02.2014)

9 лютого 2014 року українська мовознавча наука, вища освіта України зазнали великої втрати: відійшов у вічність Віктор Антонович Чабаненко, доктор філологічних наук (із 1984 р.), професор (із 1987 р.), відмінник освіти України (з 1995 р.), член Національної спілки письменників України (з 1999 р.), заслужений діяч науки і техніки України (з 2002 р.), академік АН вищої школи (з 2005 р.). Не стало людини, яка у своїй невтомній діяльності обіймала стільки напрямів, що їх вистачило б не на одне життя. Його ім'я широко відоме в Україні й далеко за її межами.

В. А. Чабаненко народився 12 вересня 1937 року в селі Єлизаветівці Балківської сільради Василівського району Дніпропетровської (нині Запорізької) області в трудовій селянській родині. Його батьки виховували у дітей патріотизм, любов до українського слова, працелюбність, культуру, високі духовні та моральні якості, потребу жити за принципами правди, добра, совісті і не зраджувати їм за будь-яких обставин.

Закінчивши середню школу із золотою медаллю в смт Кушугум, Віктор вступив до Запорізького державного педагогічного інституту, який закінчив з відзнакою (1959 р.) за фахом «учитель української мови та літератури і німецької мови». В інституті на формування Чабаненка-лінгвіста особливий вплив мав відомий професор-мовознавець С. П. Самійленко, який згодом став його науковим керівником при написанні кандидатської дисертації.

Згодом В. А. Чабаненко вчителює, служить у лавах Радянської армії, вступає до аспірантури при кафедрі української мови Запорізького державного педагогічного інституту. Від 1965 року працював у цьому інституті (з 1985 року — Запорізькому університеті) спочатку асистентом, потім старшим викладачем (з 1966 р.), доцентом (з 1972 р.), професором (з 1987 р.). З 1985 року очолював кафедру загального і слов'янського мовознавства, у 1985–1996 роках був деканом філологічного факультету цього університету. Читав курси зі вступу до слов'янської філології, загального мовознавства, історії мовознавства, стилістики, діалектології.

У 1966 році успішно захистив кандидатську дисертацію «Говори долини річки Кінської», а в 1984 — докторську «Мовленнєва експресія й актуальні питання української лінгвостилістики». Підготував двадцять кандидатів філологічних наук. Очолював спеціалізовану вчену раду із захисту кандидатських дисертацій при Запорізькому університеті.

Не все гладко складалося в житті В. А. Чабаненка. Так, іспит на громадянську зрілість, патріотизм, глибoku послідовність і принциповість молодий викладач і

вчений склав, коли 1968 року публічно виступив на захист роману «Собор» та його автора О. Т. Гончара. За це батька двох дітей позбавили роботи (з 1968 до 1969 року), проте Віктор Антонович не зламався. Він боровся і завдяки підтримці свідомої громадськості домігся поновлення на роботі.

В. А. Чабаненко — відомий лінгвостиліст, лексикограф, фольклорист. Він автор понад 700 наукових праць і 500 різних публікацій у періодиці. Найголовніші з них — монографії «Основи мовної експресії» (1984), «Стилістика експресивних засобів української мови» (2002), «Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини» (1992, т. 1–4), «Фразеологічний словник говірок Нижньої Наддніпрянщини» (2001), словник «Прізвиська Нижньої Наддніпрянщини» (2005, кн. 1–2), історико-топонімічний словник енциклопедичного типу «Порожистий Дніпро» (2008), збірники статей «Славистичні студії» (2003), «Моя шевченкіана» (2006), «Вибрані праці з мовознавства» (2007), кілька сотень статей в енциклопедії «Українське козацтво» та ін. Учений видав низку збірок легенд, переказів, постійних порівнянь, серед яких найпомітнішими є «Савур-Могила» (1990), «Гартоване слово» (1995), «Січова скарбниця» (1999).

Віктор Антонович одним із перших глибоко осмислив трагічні наслідки варварського вигублення Великого Лугу передусім для духовності нашого народу. Він видав унікальні праці — «Великий Луг Запорозький. Історико-топонімічний словник» (1999) та «Українська Атлантида» (2006), де увічнено назви сіл Великого Лугу, річок, лиманів, імена істориків-дослідників дніпровського краю та ін. Відомі його художньо-публіцистичні та поетичні книжки — «За покликом сумління» (2008), «Собор душі моєї» (1998), «У вічному двобої» (2000), «Оратанія» (2001). Збірка перекладів «Суголосья» містить переклади з творів Гейне, Гервега, Шиллера, Богдановича та ін.

Учений здійснював велику громадську роботу. У 1989–1991 рр. він очолював Запорізьку обласну організацію Товариства української мови імені Т.Шевченка, у 1993–1996 роках — обласну організацію Конгресу української інтелігенції, з 1989 до 1991 — обласну «Просвіту». Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня.

Світла пам'ять про В.А.Чабаненка, відомого вченого і педагога, палкого патріота своєї країни, надзвичайно порядну, доброзичливу і працелюбну людину назавжди лишиться в серцях його рідних і близьких, вдячних колег, друзів, учнів, усіх, хто знав його, цінував, любив і поважав.

О. СТИШОВ